

REFLECȚII CU PRIVIRE LA CONCEPTUL „FISHING EXPEDITION” ÎN PROCEDURA PENALĂ NAȚIONALĂ

REFLECTIONS ON THE CONCEPT OF „FISHING EXPEDITION” IN NATIONAL CRIMINAL PROCEDURE

CZU: 343.132.2:343.14

<https://doi.org/10.59295/spd2025j.67>

Igor DOLEA

ORCID: 0000-0003-4094-6098

E-mail: igor.dolea@usm.md

Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *This analysis addresses issues aimed at identifying and examining certain deficiencies in national legislation concerning the prevention of unjustified interferences with the right to private life. In this context, it examines the case-law standards developed by the United States Supreme Court and the European Court of Human Rights regarding the compatibility of searches and other forms of interference with fundamental rights, as well as the exclusion of abusive evidence-gathering practices intended to support future accusations. The proposed measures seek to reduce the risks of unjustified interference and to strengthen procedural safeguards.*

Keywords: *evidence, searches, interceptions, admissibility.*

INTRODUCERE

Metafora „expediției de pescuit” își găsește rădăcinile într-un episod biblic esențial, în care ucenicii, după o noapte întreagă de pescuit fără succes, sunt îndemnați de Iisus să arunce din nou mrejele — moment în care prind o cantitate impresionantă de pește. Acest act devine o lecție profundă de credință, simbolizând nu doar puterea divină, ci și speranța activă în transformarea lăuntrică, ilustrând dimensiunea spirituală a ascultării și a încrederii în voia lui Dumnezeu. În sens juridic însă, metafora capătă un înțeles opus. Așa-numita „fishing expedition” desemnează o investigație speculativă, lipsită de o bază probatorie clară, care depășește limitele legitime ale administrării probelor și încalcă drepturile și garanțiile fundamentale. Este, altfel spus, o anchetă fără un obiectiv clar sau declarat, care „aruncă mrejele” în speranța de a găsi orice probă, oricât de îndepărtată de fapta investigată, pentru a fundamenta o acuzație viitoare. Din această perspectivă, o asemenea practică este inadmisibilă într-un stat de drept.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Termenul juridic „fishing expedition” își are originea în jurisprudența Curții Supreme a Statelor Unite, care a stabilit un set de reguli de bază privind excluderea sau limitarea acțiunilor procesuale ce urmăresc obținerea de probe în mod abuziv. În procesul penal, riscul unui „pescuit de probe” poate apărea îndeosebi atunci când ingerințele sunt

operate fără mandat, urmând un control „*a posteriori*”. Majoritatea sistemelor de drept admit ingerințe fără mandat doar în cazuri excepționale, sub condiții stricte și cu garanții procedurale clare menite să prevină asemenea derapaje. De exemplu, în Regatul Unit, perchezițiile fără mandat sunt permise doar în condiții expres reglementate de *Police and Criminal Evidence Act* [1] care prevede interdicții explicite împotriva „fishing expeditions”. În Germania, Codul de procedură penală permite percheziții fără mandat numai în situații de urgență, cu un control judiciar rapid și cu accent pe protejarea drepturilor fundamentale. Par. 108 prevede condiții stricte privind ridicarea obiectelor descoperite în cursul percheziției, dacă acestea nu au legătură cu cauza penală urmărită. În Statele Unite, perchezițiile fără mandat sunt admise doar în cazuri de urgență — cum ar fi un pericol iminent — dar sunt supuse unui control judiciar ulterior riguros și trebuie să respecte doctrina „probable cause”. „Fishing expeditions” sunt considerate abuzuri ale procedurii de descoperire a probelor (discovery) și sunt ferm descurajate prin jurisprudență și reglementări procedurale.

Curtea Supremă a SUA a dezvoltat o doctrină bogată în acest domeniu, contribuind la clarificarea limitelor în care pot fi solicitate și utilizate probele.

În *Maryland v. Buie* [2] poliția au reținut persoana în propria locuință. După reținere polițiștii au făcut o „verificare de siguranță” în casă, pentru a vedea dacă mai este ceva care le-ar putea reprezenta un pericol. În timpul acestei verificări, au descoperit în subsol o probă care a fost apoi folosită împotriva acuzatului. Problema juridică ținea de întrebarea : dacă această verificare este o încălcare a celui de-al Patrulea Amendament din Constituție ? Curtea Supremă a hotărât că o „verificare de siguranță” limitată, pentru a verifica dacă mai sunt persoane periculoase în apropiere, este constituțională – dar numai dacă există motive rezonabile ca poliția să creadă că ar putea fi în pericol. În opinia Curții Supreme nu ar fi fost o „expediție de pescuit” dacă polițiștii au motive rezonabile (ex: au auzit zgomote, au informații că ceva ar mai putea fi în casă) . Pe de altă parte dacă poliția folosește pretextul siguranței pentru a căuta în toată casa orice fel de dovezi fără vreun motiv clar sau iminent – aceasta ar fi o încălcare. Prin urmare este necesar să echilibreze drepturile individului cu nevoile legitime ale poliției de a-și proteja viața în timpul unei arestări.

În *Arizona v. Hicks* [3] polițiștii au intrat legal într-un apartament după un foc de armă. În apartament au observat un echipament stereo, l-au ridicat și au verificat numărul de serie , fără mandat , cu scopul de a verifica dacă acest obiect nu a fost furat cumva . În acest caz a fost constatată o încălcare a drepturilor constituționale pentru că polițiștii nu aveau motiv clar să creadă că acel obiect era furat, și nu aveau mandat să caute probe.

În *Ybarra v. Illinois* [4] poliția avea un mandat să percheziționeze un bar și pe barmanul suspectat de droguri. În cadrul acțiunii au percheziționat și un client obișnuit fără niciun motiv presupunând că și alți oameni de acolo ar putea avea droguri. În acest caz a fost constatată o încălcare a drepturilor constituționale pentru că polițiștii nu aveau motiv individualizat, doar o „căutare la întâmplare”.

La fel în *Riley v. California* [5] poliția a arestat un bărbat și a percheziționat telefonul său mobil fără mandat cu scopul de a căuta dovezi de infracțiune. Curtea a menționat că telefoanele sunt foarte intruzive și nu pot fi percheziționate fără mandat, doar în speranța de a găsi ceva.

În *Payton v. New York*, [6] ofițerii de poliție, au intrat forțat în locuința acestuia pentru a-l reține. Payton nu era acasă, dar polițiștii au găsit și ridicat probe (inclusiv o glonțieră) din apartamentul său. Statul New York permitea arestarea în domiciliu, fără mandat, dacă polițiștii aveau motive obiective și bine întemeiate să creadă că o infracțiune a fost comisă, și probele sau suspjecții se află în locul ce urmează a fi percheziționat. Întrebarea esențială către Curtea Supreme care a fost pusă în discuție a fost: este permis, în baza celui de-al Patrulea Amendament, ca poliția să pătrundă în locuința unei persoane fără mandat pentru a efectua o arestare, chiar dacă are motive obiective și bine întemeiate „*probable cause*”? Curtea a stabilit că intrarea în domiciliul unei persoane fără un mandat de arestare sau de percheziție este o încălcare a celui de-al Patrulea Amendament, chiar dacă poliția are „*probable cause*”. Argumentele Curții s-au rezumat la faptul că locuința este spațiul cu cel mai înalt nivel de protecție sub al Patrulea Amendament. *Suspiciunea rezonabilă* nu este suficientă pentru a înlocui mandatul, în absența unei circumstanțe excepționale (ex: urgență reală). Curtea a admis că existența unor circumstanțe urgente cum ar fi: distrugerea iminentă a probelor, pericolul real pentru viața cuiva, fuga suspectului – poate justifica o intrare fără mandat. Așadar, Curtea Supremă a stabilit că poliția nu poate pătrunde în domiciliul unei persoane doar pentru că are suspiciune rezonabilă consolidând ideea că mandatul este regula, iar perchezițiile fără mandat sunt excepția.

În *Steagald v. United States* [7] poliția avea un mandat de arestare pe numele unui suspect (Lyons). A intrat în casa lui Steagald (o a treia persoană), fără mandat de percheziție, pentru a-l căuta pe Lyons. Decizia Curții: un mandat de arestare nu permite intrarea într-o casă care aparține altei persoane decât suspectul, fără un mandat de percheziție.

În *Brigham City v. Stuart* [8] poliția a intrat fără mandat într-o locuință unde au văzut, prin fereastră, o bătaie violentă între membri ai familiei. Decizia Curții: A fost o intrare legală fără mandat, deoarece exista un pericol iminent pentru o persoană – deci o circumstanță urgentă (*exigent circumstance*). Când există un pericol clar și imediat (pentru viață, integritate corporală etc.), poliția poate intra fără mandat pentru a interveni.

În *Coolidge v. New Hampshire* [9] Curtea Supremă a SUA a formulat pentru prima dată doctrina „*plain view*” - „*teoria percepției clare*” care permite poliției să ridice probe fără mandat, atunci când acestea sunt: vizibile în mod clar (în „vederea clară”) pentru un ofițer care are dreptul să fie în locul respectiv, imediat identificabile ca probe sau obiecte ilegale (nu e nevoie de o percheziție suplimentară pentru a le descoperi), Obiectul este descoperit „accidental” sau ca urmare a unei activități legale, fără căutare ilegală prealabilă. În ulterioare decizii (ex *Arizona v. Hicks*, 480 U.S. 321 (1987) *Horton v. California*, 496 U.S. 128 (1990) *Texas v. Brown*, 460 U.S. 730 (1983) Curtea a dezvoltat doctrina .

Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu utilizează expres, în jurisprudența

sa , termenul „*fishing expedition*”. Totuși CtEDO a abordat cazuri care reflectă preocupări similare legate de percheziții și investigații nejustificate.

În *Vinci Construction și GTM Génie Civil et Services c.Franței* [10] Curtea a abordat indirect conceptul de „*fishing expedition*” examinând problema unei căutări de probe fără scop precis. Curtea a examinat dacă perchezițiile și sechestrările efectuate de autoritățile franceze în cadrul unei anchete antitrust au respectat principiile de proporționalitate și necesitate, esențiale pentru protejarea drepturilor fundamentale. Curtea a constatat că deși ingerința era prevăzută de lege și urmarea scopuri legitime, acțiunile au fost efectuate într-un mod *generalizat și fără o limitare precisă a scopului*, ceea ce ar putea sugera o căutare fără un obiect clar definit. Mai mult, autoritățile nu au asigurat un control judiciar eficient asupra măsurilor luate.

În *Durleşteanu c. Republicii Moldova* [11] Curtea nu a menționat explicit noțiunea de „*fishing expeditions*”. Totuși Curtea a constatat o *lipsă de motivare* a perchezițiilor efectuate. Importanța motivării clare și a controlului judiciar în emiterea mandatelor de percheziție este una din garanțiile împotriva unui „*pescuit de probe*”.

În *Kruglov și alții c. Rusiei* [12] Curtea la fel a abordat aspecte relevante privind protecția dreptului la viață privată și a corespondenței, în contextul perchezițiilor efectuate asupra locuințelor și birourilor avocaților. Deși CtEDO nu a utilizat explicit termenul „*fishing expeditions*”, decizia subliniază riscurile asociate cu perchezițiile efectuate fără o bază legală solidă și fără respectarea principiilor de necesitate și proporționalitate. În speță Curtea a constatat că, în majoritatea cazurilor, avocații nu erau suspecti în dosarele penale respective, iar perchezițiile au fost autorizate de instanțe naționale fără o evaluare adecvată a *necesității și proporționalității* măsurilor. Mai mult, legislația națională nu prevedea garanții suficiente pentru protejarea confidențialității corespondenței profesionale a avocaților.

În *Dvorski c. Croației* [13] Curtea a considerat că, , în cauzele în care este implicat un *agent provocator*, acestea „*vizează o alegație plauzibilă, chiar justificabilă*” privind o provocare polițienească, instanțele „*trebuie să ia în considerare chestiunea dacă rezultatul cumpărăturilor de probă era admisibil ca probă și să verifice, în special, dacă acestea nu au fost viciate de instigare*”.

Riscul „*fishing expedition*” în procesul penal din Republica Moldova. Deși conceptul de „*fishing expedition*” își are originea în sistemul de *common law*, legislația procesual penală a Republicii Moldova cuprinde un corespondent funcțional al acestuia. Legislatorul a instituit obligativitatea existenței unor garanții care să justifice ingerințele în drepturile și libertățile fundamentale. Cu toate acestea, normele procesuale permit, în termeni generali, desfășurarea unor acțiuni cu caracter intruziv fără mandat, în situațiile ce nu suferă amânare sau în cazul delictului flagrant. Excepțiile care permit astfel de ingerințe se extind la mai multe acțiuni procesuale, cu grade diferite de intensitate. Printre acestea, percheziția comportă un risc semnificativ de „*fishing expedition*”, mai ales când este efectuată fără autorizare judiciară prealabilă. Totuși, pericolul nu dispare nici în cazurile în care controlul judiciar a fost exercitat *a priori*, dacă încheierea este , slab

motivată, formulată prea vag sau fără delimitarea clară a scopului. Prin urmare, controlul judiciar posterior este esențial în ambele situații, inclusiv în cazurile în care partea prejudiciată a contestat respectarea procedurii. În acest context, art. 125 alin. (1) CPP prevede dreptul de a căuta „*alte obiecte sau documente care ar putea avea importanță pentru cauza penală*”, o formulare generală care, în absența unor limite clare, poate spori riscul transformării percheziției într-o căutare nedeterminată de probe. Ca o garanție împotriva acestui risc, judecătorul de instrucție are atribuția de a examina, în cadrul controlului „*a posteriori*” respectiv proporționalitatea și temeinicia măsurilor dispuse. Situația este similară și în cazul art. 126 CPP, referitor la ridicare, precum și în cazul art. 125 alin. (5) CPP, care prevede doar controlul de legalitate și nu de necesitate și proporționalitate. Pe de altă parte, legislația procesuală include și garanții importante care pot preveni astfel de excese, precum: interdicția de a depăși limitele autorizate ale percheziției și obligația organului de urmărire penală de a renunța la percheziție în cazul predării benevole a obiectelor căutate. Dacă percheziția este efectuată în baza unei suspiciuni generale, fără o delimitare clară a obiectului, există riscul ca aceasta să capete caracterul unei „*fishing expedition*” — o căutare nejustificată, lipsită de finalitate clară. În domeniul activității speciale de investigații, riscul de „*fishing expedition*” se manifestă atât în cazurile neautorizate, bazate pe flagrant sau pe urgență, cât și în cazurile în care măsurile sunt autorizate de procuror, dar fără un control judiciar prealabil. Această lipsă a intervenției instanței reduce substanțial garanțiile împotriva unor măsuri invazive. Adesea, ordonanțele emise de procuror pot fi bazate pe suspiciuni vagi, fără verificare imediată de către instanță, ceea ce facilitează investigații cu scopuri nespecifice. Chiar dacă măsurile speciale de investigații sunt supuse unor condiții stricte (suspiciune rezonabilă, proporționalitate, subsidiaritate, control judiciar ulterior) — un regres semnificativ este observabil în ceea ce privește categoria de persoane care pot fi supuse interceptării. În cauza *Iordachi și alții c. Moldovei* [14] CtEDO a exprimat îngrijorări privind lipsa de claritate a categoriilor de persoane ce pot fi vizate de astfel de măsuri. Deși modificările Codului de procedură penală din 2012 au remediat temporar această problemă, ulterior prevederea a fost eliminată, riscul de ingerințe nejustificate revenind la situația de până la reformă. O altă deficiență se referă la mandatele care limitează ingerința. Codul reglementează detaliat doar conținutul mandatului de arestare preventivă, dar omite un cadru echivalent pentru alte măsuri intruzive, cum ar fi percheziția sau măsurile speciale. Această omisiune contravine art. 6 CPP, care impune existența unui instrument autorizator clar. Considerăm necesară instituirea unui mandat specific pentru aceste acțiuni, cu structură și conținut detaliat: obiectul, motivul, scopul măsurii, persoanele și locurile vizate. CtEDO a subliniat importanța clarității mandatelor în mai multe hotărâri [15]. În materia admisibilității probelor, doctrina „*fishing expedition*” nu este expres prevăzută, dar anumite situații pot fi echivalente. De exemplu, în cazul provocărilor, unde investigația urmărește fabricarea infracțiunilor sau identificarea arbitrară a suspecților, apare riscul unei „*pescuirii de probe*”. De asemenea, perchezițiile efectuate fără o bază rezonabilă sau cu încălcarea procedurilor pot conduce la inadmisibilitatea probelor, dacă acțiunea este contestată în fața

instanței. În acest sens, art. 94 CPP, deși nu menționează direct conceptul, are o legătură semnificativă cu prevenirea „fishing expeditions”, reglementând excluderea probelor obținute în mod nelegal. Prin urmare, art. 94 CPP acționează ca o barieră procedurală împotriva abuzurilor în procesul de colectare a probelor, implicând controlul instanței și interzicând căutările speculative, nedeterminate, fără o bază factuală solidă.

CONCLUZII

Problema căutării nejustificate de probe trebuie analizată din perspectiva administrării și admisibilității acestora. Instituțiile juridice relevante în acest context sunt: relevanța și admisibilitatea probelor, motivarea și proporționalitatea ingerinței, precum și existența unui control judiciar efectiv. Sistemele de drept consolidate impun criterii stricte în cazul perchezițiilor fără mandat, printr-un control judiciar ulterior. Există un consens la nivel internațional că practicile de tip „fishing expedition” sunt ilegale și trebuie prevenite prin reglementări clare, mecanisme de supraveghere eficientă și sancțiuni corespunzătoare. Lecția principală este următoarea: excepțiile de la regulile generale privind colectarea probelor trebuie să fie strict limitate, temeinic motivate și supuse unui control real, pentru a garanta protecția drepturilor fundamentale ale persoanei și pentru a păstra integritatea procesului penal. În acest context, legislația națională ar necesita anumite clarificări și ajustări, prin introducerea unor norme mai precise și coerente, care să fie aplicate cu vigilență în fiecare caz concret, însoțite de o motivare substanțială a oricărei ingerințe.

REFERINȚE:

1. Police and Criminal Evidence Act 1984 (PACE), <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1984/60/contents> [Accesat: 15.06.2025]
2. Maryland v. Buie (1990) 494 U.S. 325 (1990) <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/494/325/> [Accesat: 15.06.2025]
3. Arizona v. Hicks 480 U.S. 321 (1987) <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/480/321/> [Accesat: 15.06.2025]
4. Ybarra v. Illinois 444 U.S. 85 (1979) <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/444/85/> [Accesat: 15.06.2025]
5. Riley v. California 573 U.S. 373 (2014) <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/573/373/> [Accesat: 15.06.2025]
6. Payton v. New York, 445 U.S. 573 (1980) <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/445/573/> [Accesat: 15.06.2025]
6. Steagald v. United States Steagald v. United States, 451 U.S. 204 (1981) <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/451/204/> [Accesat: 15.06.2025]
7. Brigham City v. Stuart Brigham City v. Stuart, 547 U.S. 398 (2006) <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/547/398/> [Accesat: 15.06.2025]
8. Coolidge v. New Hampshire Coolidge v. New Hampshire, 403 U.S. 443. (1971) <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/403/443/> [Accesat: 15.06.2025]

9. Vinci Construction și GTM Génie Civil et Services c. Franței 2 aprilie 2015, nr. 63629/10 și 60567/10), <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-153318>[Accesat: 15.06.2025]
10. Durleșteanu c. Republicii Moldova (14 December 2021 nr. 25953/12) <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-214022>, [Accesat: 15.06.2025]
11. Kruglov și alții c. Rusiei (4 februarie 2020 ,nr. 11264/04 și altele), <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-200719>[Accesat: 15.06.2025]
12. Dvorski c. Croației [(MC), 20 octobrie 2015 ,nr. 25703/11, <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-158282>[Accesat: 15.06.2025]
13. Iordachi și alții c. Moldovei (nr. 25198/02, 10 februarie 2009, §44 <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-112676> [Accesat: 15.06.2025]
14. A se vedea: Svetova și alții c. Rusiei, 24 ianuarie 2023, nr. 54714/17, Par.41; Aleksanian c. Rusiei, 22 decembrie 2008, nr. 46468/06, Par.216; Kolesnichenko c. Rusiei, 9 aprilie 2009, nr. 19856/04, Par.33.